

ABONAMENT:

Pe an 6 cor.; pe 1/2 an 3 cor.

Pentru economi numai 4 cor. pe an.

Pentru România pe an 15 Lei.

Manuscripte nu se redau.

LIBERTATEA

INSERTIUNI:

se socotesc după tarifă cu prețuri foarte moderate.

Abonamentele se plătesc înainte.

Apare în fiecare Sâmbătă.

N'or fi alegeri!

Luni în 26 Martie au plecat din Pesta toți ministrii ungari la Viena. De obicei merge la Viena pentru a face raport Maestății Sale numai ministrul-președinte și cel mult cu încă unul ori doi din ministrii săi. Fejérváry însă i-a luat acum cu sine pe toți, la raport.

Foile ungurești s'au pus pe ghicite că acum dară ce-o fi? De ce să duc toți? De bună-samă ca să-i spună Maestății Sale, că legea cere apriat, că alegerile trebuie să se facă în 3 luni după risipirea dietei. Toți politiciii țării țin și spun cu glas înalt, că dacă nu să fac alegerile în acest timp, asta e atît, cit a rupe și cel din urmă fir de ață ce mai leagă pe acest guvern de constituția veche a țării, și e arătarea lui în tot golul absolutismului! Dacă — ghicesc mai departe foile maghiare, luindu-și dorințele lor, drept planuri ale ministrilor, — dacă Maestatea Sa totuși nu va voi să facă alegerile, cel puțin o parte din ministri, dacă nu cei mai mulți, își lăpădă slujbele și nu-i mai slujesc pe Împăratul absolutist! Câci altfel, zic ele, nici n'ar avea vre-un rost mersul lor a tuturor înaintea Tronului.

Dar' s'au păcălit iarăși! Fejérváry s'a arătat de nou mai politic ca toată ceata de „politiciani“ sfătoși din Pesta. El de fapt și-a dus ministrii la Viena, ca să-i ducă pe toți înaintea Capului încoronat, spre a-i arăta unul fiecare părerea sa, ca să vadă Maestatea Sa că toți sunt de aceeași părere cu el, cu Fejérváry, deci să-l încredințeze și mai tare pe Împărat, că în el, în Fejérváry are un sfetnic care nu-i raportează lucrurile numai cum el le-ar chibzui, ci cum sfatul tuturor soților săi le statorească.

Iar' ziarul din Viena „Neues Wiener Tagblatt“, care a aflat dela oamenii de încredere din jurul Curții, spune următoarele despre umblarea ministrilor ungari înaintea Domnitorului:

„Toți ministrii au ajuns la cuvînt înaintea Domnitorului. Fiecare și-a arătat amănunțit părerile în treaba asta (a alegerilor). Și părerea tuturor ministrilor a fost, că timpul de față încă nu e potrivit pentru a să face alegerile. Căci deși e fapt, că în țară e liniște, dar' deschizîndu-să alegerile, ar putea urma ferberii îngrijitoare în țară!

„Domnitorul le-a spus că-și va arăta hotărîrea sa în cauză cît de curînd. Și în cercurile de politici ce sunt aproape de guvernul ungar, credința hotărîtă e, că Regele va da întărire părerii ministrilor (deci nu va rîndul alegerile).

Andrássy — furios.

Contele Iuliu Andrássy, care e adevaratul cap al tovărășiei kossuthiste (că Kossuth Franți numai că-l chiamă Kossuth e pus președinte, în-colo bleg cum e, ar sta, în partid, napoia lui Lengyel Zoltán, patriotul cu nas mare), — contele Andrássy care a crezut mult despre sine, și a crezut că el dacă să pune printre Kossuthiști, apoi dintr'una învinge Viena, — azi e furios la vederea neputințelor tovărășiei și la vederea puterii guvernului, care are mână liberă dela Viena. E drept

că-s nefirești lucrurile acestea, da-s așa. Destul că contele Andrássy s'a lăsat întrebat de un corespondent al marelui ziar „Zeit“ din Viena, că ce părere are el în treaba asta cu alegerile?

„Eu cred — a zis Andrássy — că nu să află politic serios în țară, care ar fi convins, că alegerile să pot amîna și după 11 April. Ziua asta e cea din urmă, până la care, alegerile trebuie să fie rînduite, între toate împrejurările (după prescrierea legii).

„Dacă asta nu s'ar face, apoi — și aci începe contele a durdul — asta ar fi o atît de dură vătămăre a constituției, că nimenea nu și-ar putea găsi cuvinte de iertare pentru ea! Și ar vărsa atîta amărăciune în suflete, că ani, ba zeci de ani ar trebui, pentru a o uita!

„Acel guvern — aci contele scrișnește una din dinți — care ar da sfat Coroanei, ca să vatemă în chip atît de flagrant legea, acela săvîrșește o crimă contra Coroanei și a națiunii...“ etc.

Apoi iaca, d-le conte, „crima“ e gata: toți ministrii au dat acel sfat M. Sale. Și vin acasă, și conduc trebile statului mai departe, și d-voastră împrăstiați vorbe mari mai departe prin țară. Cam proastă situație pentru oameni „mari“ ca fiul lui Kossuth și fiul lui Andrássy cel dela 76.

Pahod na —

Mai trebuie să spunem urmarea vorbeii? Cuvîntul acesta ce dă fiori sărmanelor convoiuri de ostindii ruși porniți pe calea neagră și sîngerată a Siberiei, mormînt uriaș ce închide în sine oameni vii, — acest cuvînt ne dă și nouă fiori de mai multe ori pe an, cînd trebuie să încreștăm plecarea ostindilor nostri politici la al lor loc de „expiare“... Pahod na Seghedin...

Vineri în săptămîna trecută trei bărbați Români au primit pecete dela ministerul facerii de dreptate în țară, și anume dnii Dr. S. Petrovici, avocat în Lugoj, Dr. Cornel Jurca, adv., tot acolo, și Mihail Gaspar, ostindii toți la 10, la 8 și la 6 luni temniță de stat, pentru cite un articol doi scriși în foaia „Drapelul“ din Lugoj. Și pecetea ministerialnicească le pune termen de intrare în închisoare ziua de 1 Maiu a. c., la Seghedin, unde are și „Libertatea“ un sol al ei, pe dl Ioanovici.

Așternuți pe odichnă.

Marea mulțime a politicilor unguri toți ziceau în cor, că guvernul acesta nu e trainic. Nu poate sta mult în fruntea țării. Iarăși s'au dovedit însă scurți de vedere, cum i-am cunoscut noi în destule alte chestii politice, față de noi popoarele nemaghiare și față de adevaratul viitor bun al țării peste tot.

Guvernul de azi e așternut pe odichnă lungă! Și nu să va pogori așa de ușor din scaun, precum gîndiau visătorii și scurt vîzătorii politici maghiari. Să vede asta și din o declarație mai nouă a ministrului de interne Kristoffy. El vorbind despre stările politice, a zis unui reporter dela „N. Wiener Zeitung“ că

„Guvernul e cuprins acum cu îngrijirea, de a căuta coperire trebuințelor celor mai arzătoare ale statului, și în linia întîi trebuie să se restrîngă la a face ordine cu dările și cu re-
crutările. Dar' și rezolvarea acestor treburi, avînd în vedere starea de azi a lucrurilor, să va începe nu acum, ci mai tîrziu, poate numai colo la toamnă.“

Cu alte cuvinte: guvernului nu-i e grabă nici chiar de trăbuințe așa de mari ca dările și cătanele, că are răgaz să se ocupe cu ele, că e așternut pe putere, pe timp îndelungat.

Volnicie fără minte.

Guvernul lui Fejérváry a săvîrșit zilele astea un lucru, față de poporul român, care pare a dovedi, că acest guvern al puterii pumnului, nu e numai volnic fără hotar, ci îi lipsește și cum-păna la judecată, și e în stare să dea cu barda sa nimicitoare și acolo, unde ori-ce ridicare de mână e un lucru nevrednic de veacul în care trăim.

Să știe și s'a știut în țara întreagă, încă din anul trecut, că, din privilegiul Expoziției celei mari dela București, a fost invitată și Asociațiunea dela Sibiu, să iee parte cu lucrurile ce va putea aduna dela Românii Ardeleni și ungureni, ca atunci cînd e vorbă a arăta lumii, că pe ce treaptă de înaintare au ajuns frații nostri din Regatul liber, să se arate că ce pot și numărășii Români din regatul ungar. Asta simplu ca oglindă a stării poporului românesc de ici și de colo.

Comisariatul care conduce arangiarea expoziției, a hotărît, că pe Români din Ardeal și Ungaria nu-i mesteacă cu cei din Țară, ci lor le face un pavilion (o hală, o zidire) deosebită, precum pavilion deosebit face și exponenților unguri și de tot felul din Ungaria, cari vor să-și arate acolo mașinile lor cutari și cutari. Fiind-că din Ungaria numai chiar lucruri de fabrică, și mai ales mașini să trimit, iar Români dela noi pot trimite numai lucruri de mână, urme istorice, culturale, etc., nici că s'ar potrive să le arunci printre mașinile Jidanilor din pavilionul unghuresc. De aceea îi așează pe ei deoparte.

Și lucrul a părut la toată lumea, de cuminte și firesc și s'au făcut pregătiri. Guvernul român a făcut pavilionul pentru lucrurile Românilor ungureni, și Asociațiunea a pornit lucrarea de adunare a obiectelor.

Acum de-odată, ca din senin, vine guvernul lui Fejérváry și strigă Asociațiunii: *Stai! Nu te las!* Tu ești supusa mea, și eu te o-presc a-ți trimite lucrurile acolo în pavilion deosebit, ci, dacă vrei, să-ți le pui în pavilionul meu unghuresc!

Asociațiunea a ținut în 21 Martie ședință și a hotărît, că nu mai e timp de pertractat cu guvernul, și nici nădejde n'are de a-l putea lumina, iar lucrurile mărunte și gingașe ce ea voia să le trimită în pavilionul ei, zău că nu s'or po-

trivi printre mașinile de îmblătit, grapele, locomotivele („bivolii“), trierii și săpăligele fabricelor! S'ar perde cu totul în cutare colț al pavilionului. De aceea comitetul Asociațiunii a zis: Ca să nu facem alte năcazuri Asociațiunii, mai bine ne retragem și nu luăm parte. Și așa va face.

Despre asta comitetul dă următoarea înștiințare publicului român:

AVIZ

În conformitate cu deciziunea comitetului central Nr. 68 din 19 Martie a. c., să aduce la cunoștința despărțămîntelor „Asociațiunii“ și a publicului român, la care acesta s'a adresat în afacerea „Expozițiunii generale române din București“, că dl ministru r. u. de interne, prin ordinațiunea sa Nr. 146/1906 din 13 Martie a. c., a oprit „Asociațiunea“ dela arangiarea și înzestrarea pavilionului Românilor din Ungaria în partea etnografică a Expozițiunii, și că comitetul central, deși convins că această ordinațiune nu are nici o bază legală de drept, — totuși, spre a nu expune „Asociațiunea“ la alte neplăceri mai grave, — a decis sistarea acțiunii începute și a încunoștințat comisariatul general al Expozițiunii despre această hotărîre.

Sibiu, 21 Martie 1906.

Presidiul Asociațiunii:
Iosif Sterea Șuluțu.

În fața acestei opreliști a Asociațiunii, s'au găsit unii domni cari au zis: dacă Asociațiunea ca corporațiune, nu poate trimite lucrurile Românilor ardeleni la București, noi ca persoane private putem, pe noi nu ne poate opri. Luăm noi sarcina asupra noastră! Și ca înștiințare despre hotărîrea lor, să dă publicului nostru altă înștiințare, care e următoarea:

AVIZ

În calitate de delegat al Comisariatului Expozițiunii generale române din 1906, încredințat cu conducerea lucrărilor pentru înzestrarea Pavilionului etnografic al Românilor din Ungaria, și în vederea ordinațiunii d-lui ministru r. u. de interne Nr. 146 din 13 Martie a. c., prin care „Asociațiunea pentru literatura și cultura poporului român“ a fost oprită dela arangiarea Pavilionului amintit, și din această cauză a și sistat acțiunea începută în scopul arătat, îmi iau voia a ruga pe toți aceia, cari au făcut pregătiri pentru participarea lor la Expozițiune, să continue lucrările începute și să aștepte avizul comisariatului general, care fără îndoială va lua în timpul cel mai apropiat dispozițiunile necesare, ca acțiunea sistată din partea „Asociațiunii“ să se continue pe altă cale și ca Români din Ungaria să nu rămînă ne-reprezentăți în partea etnografică română a Expozițiunii.

Și până atunci rog pe toți aceia, cari să interesează de această parte a Expozițiunii proiectate, să binevoiască de a să adresa pentru orice informațiuni la mine în Sibiu, strada Morii Nr. 6. Sibiu, 21 Martie 1906.
Dr. C. Diaconovich.

Firesște noi numai acel sfat îl putem da tuturor celor ce ar dori ca și neamul nostru să fie reprezentat la acea Expoziție, — ca

fiecare după puterile sale, să adune obiecte vrednice de văzut, din cele înșirate în punctele apărute și la noi (vezi publicația dlui Dr. Erdélyi în Nr. 9) și să le pună la dispoziția dlui Dr. Diaconovici.

Mai ales ca pentru lucrurile de mână femești pentru industria de casă, precum aflăm, a primit asupra sa mult stimata Doamnă Maria Cosma osteneala și răspunderea, de a le arangia, trimite și îngrijii ca să revină cu bine la trimitător, — întru-cît nu vor fi de vîndut și nu s'ar vinde.

Frații nostri și stimatele surori Române, să lucreze numai cu drag pentru acea Erpoziție și să trimită ce au mai de laudă, ca să arate lumii de acolo, că și noi avem lucruri cari dovedesc că nu am adormit, ci înaintăm în cultură și în toate.

Voce maghiară.

Opreliștea guvernului, venită față de „Asociațiune“ așa tîrziu, cînd și cei din România și-au făcut cheltueli în acest scop și și Asociațiunea a făcut pregătiri, — e primită chiar și de unii bărbați unguri, cu neplăcere, ca un lucru neomenos. De pildă în „Bud. Hirlap“ de Duminecă, profesorul Jancsó Benedek, ca bun cunosător a lucrurilor, scrie printre altele:

„Porunca aceasta (de a opri ca Asociația să expună într'un pavilion separat. Red.) a cășunat mare tulburare în cercurile române de aici și din București.

„În acest fel expoziția dela București nu va slui, cum a plănuit ministrul, drept prilej de prietenie româno-maghiară. Dimpotrivă să va naște un războiu, pe urma căreia vor suferi pagube expozanții maghiari. Nu-i cheazășie nici chiar împotriva temerii, că expoziția unghurescă să fie mereu obiectul de demonstrațiuni la adresa Ungurilor

„Asociațiunea să pregătește doar' de mult pentru expoziție, încă înainte ca guvernul să se fi hotărît a lua și el parte. Nu putea să înștiințeze îndată la început, Asociațiunea, și să-i spună, că nu îngăduie, ca ea să ia parte la expoziție lucrînd de capul ei, neatrîntătoare de nimeni? Iar' nu atunci cînd pavilionul ei deosebit e așa zicînd gata, cînd și Asociațiunea și comisariatul de expoziție dela București, întreaga afacere au privit-o ca lucru gata, cînd numai scandal și ură să poate naște din această opreliștea!“

Dreptul limbei române atacat de camera adv. din Arad.

Dumineca trecută în 25 Martie n., camera advocațională din Arad, de a cărui cerc să țin advocații comitatelor Arad și al Hunedoarei. — și-a ținut adunarea generală, o adunare zgomotoasă, în care advocații români au avut de dat o luptă mare pentru apărarea dreptului limbei române.

Cei din comitetul conducător al camerei, luaseră hotărîrea, cunoscută cetitorilor „Libertății“, că opresc pe advocații de a mai în-trebuința firme (tablitele de pe

casă) precum și sigile scrise în altă limbă, decât în limba ungurească! Un amestec îndrăzneț, cerut de Jidani, pentru a nu mai cunoaște omul după tablă pe avocatul Jidan din cel Român! Să fie toate într-o formă scrise ungurește. Acum să mai descopere numai aceea, că oare prin ce mijloace s'ar putea ciopli și nasul jidovesc ca să nu mai fie pe viitor mai cocoșat ca cel românesc, și-apoi chiar nu-i mai poți cunoaște!

Advocații români au înaintat protest la adunarea generală a camerei, contra sfătoșelii celor din comitet. Și protestul acesta s'a pertractat în adunarea din Dumineca trecută. Cît de mult advocații Jidani li-s'au urcat colegilor lor maghiari cu totul în cap, să vede și de aci, că ei au pus adunarea chiar pe Duminecă, pe această zi de praznic a creștinilor. Pe Simbăta de pildă, n'ar fi primit'o Doamne păzește!

Advocații români au mers la adunare în număr neobișnuit de mare. Altedăți merg 2—3, acum au fost de față 30 de inși (din 47 cîți sunt de toți în cele două comitate), știindu-să chemați a apăra dreptul limbei românești. Unguri cu Jidani și alte neamuri, sunt 208 advocați în aceste comitate, dar' au mers la adunare numai 45 din ei, între cari abia de-au fost 10 Unguri, ceilalți toți Jidani!

Românii au dat luptă cinstită, curajoasă și bărbătească, dar' au fost învinși cu 4 voturi, luîndu-să hotărîre de adunarea însăși, de a opri pe advocații români a mai avea tablițe și sigile ori firma pe epistole, în altă limbă decât în cea ungurească! — S'a dat recurs mai sus contra acestei jidovite călcări în picioare a libertății personale!

La adunarea aceasta au fost următorii advocați români:

Din Arad: Dr. Sever Ispravnic, Dr. Cornel Iancu, Dr. Iustin Mărșieu, Dr. Dimitrie Momac, Dr. Ioan Nemet, Dr. Petru Opre, Vasile Papp, Dr. Stefan C. Pop, Dr. George Popa, Dr. Ioan

Suciu, Dr. Iuliu Tămășdan, Petru Truția.

Din Boroșineu: Dr. Teodor Burdan și George Fejér.

Din Buteni: Dr. Aurel Grozda. Din Deva: Francisc Hossu Longin, Dr. Iustin Pop, Dr. Alesandru L. Hossu și Dr. Virgil Olariu.

Din Hașeg: Dr. Victor Bontescu. Din Chișineu: Dr. Cornel Ardelean. Din Hălmaგიu: Dr. Teodor Papp. Din Pecica: Dr. Lazar Gebeles, Dr. Aurel Novac, Stefan Novac.

Din Pui: Dr. Toma Ienciu. Din Iliu-Mur: Dr. Stefan Rozvany. Din Orăștie: Dr. Aurel Vlad, Dr. Aurel Oprea.

Din Hunedoara: Dr. George Dubleșiu.

Cînd i-a venit rîndul, s'a dat cetire protestului românesc, înaintat de dl Francisc Hosszu L. și soții, protest foarte hotărît, bărbătesc și bine motivat, compus de distinsul adv. Dr. Iustin Pop din Deva.

Advocații maghiaro-jidani, mai ales Jidani!, au făcut larmă urtă cerînd să impedeze chiar și cetirea protestului, să înfrice pe Români prin ridicare și un fel de năvală asupra lor. Dar' văzînd că aceștia nu să sparie de nasurile vulturești, au intrerupt mereu cetirea protestului, așa că abia într'un cîas a putut fi cetit.

S'a ridicat apoi dl Dr. Iustin Pop, și cu limpezimea felului său frumos de a dovedi, a ținut o strălucită vorbire de apărare a protestului și a dreptului advocaților români de a-și pune tablă în limba mamei lor și a avea sigile în aceeași limbă, căci nu-i adevărat că în Ungaria nu ar exista advocați români, ci numai advocați „maghiari“, cum zic cei din comitet. Ba da, există advocați români, advocați unguri, și de alte naționalități, cari toți împreună formează corpul advocaților ungari (adeacă din Ungaria) dar' nu „maghiari“. Dacă adunarea ar întări hotărîrea comitetului camerei, ar introduce cel mai negru absolutism în viața camerei.

Înfăcărât și cu mare însuflețire a vorbit Dr. I. Suciu, fostul deputat, arătînd adîncă scribire a advocaților români față cu pornirea comitetului!

„Dar' chiar dacă ni-ați lua totul, — a zis Dr. Suciu — avere, bunuri

și drepturi, una nu ne veți putea-o lua: sînta noastră limbă românească și numele noastre românești!

Dr. St. C. Pop a vorbit și d-sa cu cunoscutu-i curagiu și tărie de convingere.

Dr. A. Vlad a încheiat șirul vorbirilor de apărare, spunînd că doar dreptul de a folosi advocații români firme românești, e așa de firesc și ținîndu-să de libertatea individuală, că dreptul ăsta nu-l poate lua nici comitetul camerei, nici alte instanțe. O hotărîre contrară, nu va avea valoare nici dacă o ar consfinți și adunarea asta generală, căci nici nu să ține de dreptul ei de hotărîre!

Pusă la vot, cererea jidovească s'a primit cu majoritate de vre-o 5 voturi.

Dr. Al. Hosszu (Deva), a înștiințat, în numele advocaților români, recurs mai departe contra hotărîrii.

Cine ce face...

De multe ori întoarcere Dzeu biciul nedrept pe care cineva l'a ridicat asupra de-apropelului său, — îl întoarcere chiar asupra celui ce l'a ridicat!

Și fostul deputat pe vremuri, Hollaky Imre, are azi privilegiu a să gîndi mult și adînc asupra acestei voințe alui Dzeu celui drept.

El după strălucita alegere de anul trecut, unde bravul popor din mindrul Zarand a ales cu atîta vrednicie de deputat pe protopopul V. Damian, — el, Hollaky, a pus la cale recurs contra alegerii și a scos la față locului comisie din dietă și judecători și lucru mare, doar' poate găsi ceva blăstămăție să strice alegerea cea fără păreche de frumoasă.

Dar' Dzeu i-a întors lovitura biciului asupra capului propriu. Curia a hotărît de curînd, după risipirea dietei, că Hollaky și pamenii săi, cu cari a dat recursul, să plătească toate cheltuielile comisiilor și a cercetărilor, cite-va mii de coroane!

Cine ce face, lui își face. Cînd pornești pe cale strîmbă, cam greu să nu dai de năcaz.

Dar' ci-că un rău nu vine nici oda-

și singur. Cînd îți vin, apoi relele îți vin ținîndu-să de brîu, horă întregă.

În același timp cînd d. Hollaky era osîndit a purta grelele cheltuieli a recursului contra alegerii, l'a mai osîndit și o judecătorie, tribunalul din Arad, pentru că a calumniat (a aruncat vorbe rele pe nedrept) peste un protonotar și a vătămât în onoare pe un fibirău. I-a dat și tribunalul pedepse în preț de 370 cor.

Să vede că de năcaz că Români zarandeni nu-l mai cinstesc cu deputăție, să îndrîjise de tot și să certa cu toată lumea, — și acum vin răsplățile.

Pentru limba românească!

În București în societatea înaltă, e tare lăpătată „moda“ de a vorbi franțuzește. Adevărat că limba franceză e una din cele mai culte și plăcute limbi din lume, și face numai mare onoare străinului ce o știe. Dar' de aci încă nu urmează că Românul ori Neamțul ori Ungurul, sau ori-care alt neam, să-și scoată din casă limba sa proprie, și să întorneze pe frumoasa franțuzoaică!

Iar' în familiile înalte din România, în cele mai multe, boala asta de dragoste pentru limba franceză, cea dulce ca o muzică, — s'a întărit rău de tot.

Ba ce e mai mult, au ajuns lucrurile acolo, că societăți de binefacere întemeiate de Români, susținute prin venite dela Români, — voinde să dea producții mari în favorul societății lor, pentru a atrage pe marile familii, pun la cale producții curat franțuzești, și nu românești!

Tinerimea bucureșteană, crescută mai nou sub înfrurirea unor profesori naționaliști cari iau lucrul mai pe românește, — de mult a tot murmurat contra atîta franțuzism, ba a făcut și demonstrațiuni, a mai tulburat unele producții prin fluierări și zgomot — dar' n'a plătit nimic.

Mai nou Societatea română de binefacere „Obolul“ a hotărît

toasa, fără a căta spre război, să îndreptă din nou spre pat și făcî același lucru, pe care îl făcuse mai înainte.

Tudor căta pe geam ca și cînd ar vrea să vadă dacă să face seară — apoi pironind ochii în perețele din față, zise: „E vorba să facem în pădure un ocol pentru turmele de porci... Pentru asta am venit — mai zise el, cînd cu înțeles spre pat.

„Dar' deocamdată — și-și arunca ochii cînd la Cristina, cînd la mamă-sa — deocamdată trebuie — și ochiul stingîți să închise în chip curios — trebuie lăsat... Noi să pregătăm lucrurile bine, și apoi... deodată?“

Cinele începî să latre. Să vede că intrase cineva în curte... Să auzeau șoapte ușoare... apoi murmure... Trebuie să vie o primejdie. Cinele lătra tot mai întărit și să apropia mereu de ușă.

Cristina căta la mamă-sa, care nici nu vrea să bage în seamă ce să întimplă afară. Tudor iarăși sta tot liniștit, cîntînd în peretele din față.

Dar' murmurul de-afară să întetia... să deosebeau bine unele vorbe... Strigau, blestemau, injurau. Doi să certau grozav aproape de ușă, dar' nu să înțelegea nimic din gura lor, atît erau de întăritați. Altfel nu să auzea nici o tropăială, decât glasuri — ba pentru cite-o clipă, dar' numai pentru o clipă, să făcea tăcere de moarte; apoi începeau strigătele cu mai multă putere, să auzeau gemete... De altfel erau toți oamenii din sat, veniți pentru același scop, dar' să vede că nu să înțelegeau Aveau ei ceva cu cineva... dar' nu să puteau înțelege... Unii vorbeau de boer, alții să certau și să injurau între ei, iar' cînele lătra și chelălăia grozav... Să vede că era unul, care nu-i da pace de loc. Să îngrămădiseră în pridvor atît, că ajungeau până la fereastră.

Atunci Tudor ridică ochii spre

să dea cu sprijinul societății înalte bucureștene, în 25 și 28 Martie reprezentații mari, pentru sporirea fondurilor proprii, dar' reprezentații franceze, că așa mai place mi-te la înaltele nasuri...

Acum tinerimea universitară și-a zis: „Asta tot e prea mult. Asta n'o mai lăsăm! O împedcăm cu puterea!“

În ziua reprezentației s'a ținut o mare adunare, în care a vorbit profesorii Iorga și Mironescu despre primejdia ce să ascunde pentru viitorul neamului, în aceea că familiile lui înalte să dau așa cu totul în brațele limbii franceze, frumoase dar' străine, — și au îmbărbătat pe tinerime la mișcare contra acestei porniri!

Sara cînd să se dea reprezentația, studenții au împedecat intrarea publicului la ea. Au scos mesele și scaunele din curtea unei berării și au ridicat baricade (moveile optitoare, stavile în stradă; au răsturnat și vagoanele de tranvai spre a opri trecerea. Poliția s'a alarmat. A ieșit o companie de soldați și multime de polițiști călări și pedestri. Studenții de după baricade au început lupta contra lor; la atacul aceluia cu săbiile, ei au răspuns cu focuri de revolvare. Lupta a devenit tot mai grea. Pe soldați zburau petri și lemne. Ei au dat atunci o salvă de pușcături, dar' în vînt. Asta n'a speriat pe revoltații apărători ai dreptului limbei. S'au dat asalturi cu baionetele. Au venit alte trupe mai multe. Și au fost peste o oră încăerări neîntrerupte și răniri și sîngerări. Peste 300 de inși au primit răniri însemnate, iar' despre doi să scrie că au rămas morți în luptă!

Acum e ferebere mare în București pe treaba asta. Lăs' să fie. Abia să vor lumina tot mai mult și cercurile mai de elită, asupra întrebării că până unde merge datorința de a fi „complezant“ față de o limbă străină, fie ea așa de frumoasă ca cea mai frumoasă și cochetă franțuzoaică, și care îți e datorința față de lim-

geam și zise pentru cei din casă, cu toate că unul căta pe geam și părea că ascultă: „Uite, vezi cu oamenii aștia încă n'am vorbit... Au dreptate: ocolul trebuie să se facă cit să poată mai aproape de apă și în același timp nu departe de sat.“ Căutătura lui stăruia tot la geam, dar' fără să fie îndreptată anume în spre omul care da din cap, în semn că numai așa trebuie să fie.

Acum strigătele să întetiră mai aprinse: Să auziau lovituri, resufări grele. Să auziau injurăturile și blăstemele cîtorva întăritați. Unii vorbeau de mlaieu... Altfel erau mulți.

De-odată să făcî tăcere adîncă. Cinele mai mirăla încet, apoi tăcî și el.

Ușa să deschise ușor și sa strecură umbra albă a Eleniei:

„De ce nu mă lăsați în pace! — vorbi ea domol și cu oare-care asprime tristă, după-ce rotî înții împrejur la cei trei. Aveam treabă — mai zise domol, cîntînd la Cristina. Ziceam că războiul nu e bine pus acolo... dar' altceva mă îngrijește... Deocamdată trebuie să trec pe la biserică — și ieși.“

După-ce căta în ochii lui Tudor și ai mamei sale, Cristina stătî puțin pe gînduri; apoi lăsă suveică, ieși din război și să îndreptă iute spre ușă. După-ce o deschise, mai căta odată înapoi și văzî cu padurarul să ridicase pe jumătate, ca s'o steargă — dar' cîntînd spre sobă, o văzî și pe mamă-sa pe jumătate ridicată... ame-nințătoare față de padurar și cîntînd în ochii Cristinei, par'că vrea să-i zică lasă-l în grija mea!

Ieșînd în pridvor, Cristina să mira că nu mai era nimeni. Unde să fi intrat lumea aceea, care striga și amenința? Ce însemnează frica!

Ieși pe poartă, trecî gîrla și începî să urce pe poteca, care șerpuia prin

FOIȚA

Suflete fără noroț.

(Urmare).

Cînd a ajuns acasă nu-și da bine seama ce făcuse, pe unde fusese — și mai ales nu știa hotărît dacă venise prin grădina sau prin față, pe poartă.

Copiii dormeau toți. Ea a început să se desbrace, rămînd de multe ori perdută în gînduri — apoi îngenuchiă în fața Maicii-Domnului. Iar' cînd s'a vîrît sub plapomă, a simțit că li curg lacrimi.

Vedenii triste și grozave i-să arătau în minte, și acoperîndu-și ochii nu să putea feri de ele. Capul îl vîlăia, trupul îi era amorțit — și un frig, un fior rece o pătrundea din vreme în vreme; vîntul zgîlția ușa ușor, abia auzit, iar' în patul copiilor răsuflări ușoare abia despicau tăcerea.

Vîntul șuera înădușit afară. Din departare un cîntec, vorbe rupte, să aud abia — un cîntec lin și potolît: Mergi la cer și te așază... tu ce lași în lume pace...

Și vîntul s'a mai domolit...

E o zi așa de frumoasă, și sunt multe de făcut în casă

Cristina să vîrî în război și începî să bată cu zor din vătale... Pinza creștea mereu... Bați fir cu fir, dar' dacă bați mereu, să cunoaște... S'a rupt!, — ei, arză-l focu fir!.. Îl alege și după ce îl bagă începe iar' să bată, călcînd regulat iepele...

Are acum o grozavă îndemnare pentru ușoare! li par vătalele ușoare... prea ușoare... dar' asta nu-i rău... Un

gînd ar trebui să-i vie în minte acum... par'că nu să simte aicea toată... Asta nu s'a mai întimplat. Cînd mintea ei era prea adîncită, nu putea să dea și din mâni și mai cu seamă să apese cu rost iepele. Să temea însă de mîna ei o să se oprească din țesut... A stat și de rîndul acesta de citeva ori.

Și acum a surprins'o sînd gînditoare, dar'... n'a zis nimic. Stă lîngă sobă, și cu ochii plecați la ciorap, împletește...

Iar' s'a rupt un fir... Cristina îl alege... Ce năcaz să vîri prin două rînduri de iețe; să-l vîri prin spată și încă să-l vîri pe unde trebuie!..

Să aud bății ușoare în ușă... Iar' pustiul de vînt... Ba nu — intră!

Nu să mai auzi nimic.

Cristina întorcîndu-să spre mamă-sa o văzî liniștită — și iar' își văzî de țesut... Arză-vă focu iețe!.. dar' — intră!

Încet și cu o oare-care băgare de seamă Tudor să strecură pe ușă... Cristina căta lung la el: era liniștit și tăcut. S'a oprit o clipă în ușă, a rotit ochii în jur cu oare-care grijă; căta la preoteasă — o căutătura plină de înțeles...

Cristina să uită lung la mamă-sa, care abia ridicase ochii spre padurar, fără să zică ceva — apoi privi la el. Acesta să așeză pe capătul războiului și tăcut începî să privească curios, urmărînd ceva la firele răsucite pe sul... Avea gînduri ascunse... Acolo n'avea nimic de văzut...

Cristina ieși din război și să apropie de el. „Să te grăbești cu țesutul — zise domol Tudor, ținînd ochii tot la pinză — trebuie să isprăvim mai repede ceva... să lucrăm toți din răsputeri... Cămașa să fie gata până în paști... de lucru ăsta ține seamă... te te ferește... Eu o să mai trec pe aici... Cu părintele aveam ceva... dar' lăsați-l în pace — zise el cu un ton șiret și

ascuns, căntînd spre patul în care dormia îmbrăcat părintele Zamfir.

În timpul acesta preoteasa să ridică, și fără să cate la cei dimprejur, atinse ușor umărul preotului, clipind ușor din ochi și zimbînd și ea tot ascuns, ca și cînd ar da ceva să înțeleagă bărbatul său:

„Părinte!“

Fără a-l fi deșteptat, ea să retrase pe scaun, mulțumită că a isprăvit ceva și începî iarăși să împletească.

„Dar' nu mai țesi? — zise padurarul ridicînd ochii, fără a căta însă la Cristina, care era gata să între... Așa... vreau să te văd cum țesi... am trebuință de asta.“

Cristina căta lung la el. Era ceva mai gras... era schimbat: fisionomia nu mai era aceeași, pe care n'avea cunoștea — dar' tot nu-și putea da seama în ce fel era schimbat. Buzele îi păreau mai subțiri și ochii altfel — și să mira grozav Cristina, cum a băgat ea de seamă asta tocmai acum, iar' nu atunci cînd a intrat... Avea ea multe de vorbit și de isprăvit încă cu el, dar' deocamdată să mîrginea să-l urmărească din ochi. De altfel încă nu-și aducea aminte nimic și din pricina asta tăcea. Mamă-sa nu'nunamă că tăcea, dar' nici nu vrea să-l bage în seamă pe musafir...

Asta o scoase din răbdări pe Cristina: Să ridică să iasă nerăbdătoare din război. Atunci să ridicară rugători, dar' și poruncitori, ochii padurarului după pinză. Cristina șezî dar' — și ea să facă pe placul lui, începî iar' să bată din vătale. Dar' neputîndu-să liniști, strigă cîntînd spre mamă-sa: Mamă, mamă!.. Uite Tudor, mamă!..

În timpul acesta padurarul furișă ochii spre ușă cu neastîmpăr; apoi fi plecă pe urzeală, urmărînd cu cea mai mare aprindere ceva — iar' preo-

ba ta proprie, față de limba ta națională și de stat!

Noi nu putem decât să saluăm curentul, cam vehement, ce s'a ridicat contra desmerdării celei prea din samă afară a limbii franceze, pe socoteala celei române în România.

Correspondență

Din Munții-Apuseni.

20 Martie 1906.

Onorată Redacție!

În 25 Faur a. c., la prinderea postului de Paști, s'a dat în comuna frunțașă din Munții-Apuseni, Buciumșasa, o producțiune declamatorie-teatrală.

Vă rog, faceți loc scrisorii mele despre acea producțiune, fiind cu cale a constata, că producțiunea a succes peste așteptare! Petrecerea ce i-a urmat a fost atît de frumoasă și animată, cum numai Buciumanii au!

S'a scris de multe-ori despre Buciumani, ca despre unii, cari în timpul din urmă au înaintat cu pași repezi în cultură și lumină, cu ajutorul celor 2 foculare puternice de lumină: biserica și școala, cărora ei prin bună chibzuială le-au asigurat o avere materială așa frumoasă, cum la noi foarte puține biserici și școli. Românii sunt aci organizați bisericește și cu școala, atît de bine, încît ar face fală și la orașe mai mari. Păcat numai că unul după altul au pierdut 2 conducători vrednici: pe preotul P. O. D. Ariston M. Popa, azi protopop în Reghin și pe harnicul și neobositul învățător, care 22 ani a fost lumina comunei Buciumșasa și care acum din 4 l. c. odicnește în sinul pămîntului spre durerea noastră a tuturor.

Producțiunea s'a început cu poezia „La Icoana”, de Vlăduț, declamată bine de dsoara Laura Macaveiu. „Mai am un singur dor”, cîntat în duet atît de dulce de dsoara Regina Macaveiu și dl George Chendi, ne-a strănit în suflet sentimentele gingașe ce au cuprins inima însuși poetului cînd a scris poezia. Dsoara Regina are o voce dulce, plăcută și e stăpîna pe ea. S'a predat apoi piesa „Piatra din casă” în rolul cucoanei Zamfira, care cu ori-ce preț vrea să se scape de fiica ei, de „Piatra din casă” ca să se poată și ea mărita, a fost neîntrecută.

grădini și prin livezi. Cînd ajungea la un cap de grădină, vedea cum să pierde Elena la celalalt... apoi dela o vreme iar o vedea cîntînd, pe furiș înapoi — și iar să perde...

A intrat în cimitir. Pe o sfoară legată de un cuiu dela clopotniță și de uluca cimitirului erau întinse rufe. Elena cu minicile sufocate, le strîngea cu dreapta și le pune pe brațul stîng.

Cristina să apropie de ea! „Bine că ai venit... ajută-mi... ajută-mi, Cristino!” — zise Elena cu o receală sfîșietoare, fără să cate la ea. „Dar' ale cui sunt rufele acestea? — întreba Cristina. Ale unor copii orfani... Asta e pentru pădurar — zise ea, desfăcînd o cămașă mai mare dintre rufe.

Elena să îndreptă spre ușa bisericii cu un măldar de rufe. Cristina adună după sfoară, ce mai era uscat și intră și ea în biserică.

Celalalte rufe erau puse pe o masă în fața icoanei Maicii Domnului, dar' Elena nu mai era.

A căutat-o prin tote colțurile, a căutat-o prin altar... apoi a stat buimăcat în fața rufelor... Dar' trebuia să se întoarcă... Copiii nu putea fi fără cămăși.

Cămașa pădurarului era pusă pe colțul mesei... O luă și să îndreptă spre ușa, cîntînd de cîteva ori înapoi... Ajunse în pripă acasă. Ctele i-a eșit înainte, bucurîndu-să. Deschise: Tudor era acolo! Mamă-să împletea; tatăl-său dormea, iar pădurarul trecurse pe capul celalalt al războiului; cu ochii plecați de tot pe țesătură, părea că urmărește ceva...

„Uite Elena mi-a dat o cămașă.” El o luă. Chipul atît de rece și nepăsător de până aci, luă o expresie dureroasă, abătută. Să sculă prin-

Tot așa de bine s'a achitat de rolul său Dsoara Laura Macaveiu, dl Simion David (Dr. Franz). Bine și-au jucat rolurile și ceilalți diletanți, dñii George Chendi, Ioan Micu, Colatin Macaveiu și Sofia Macaveiu, cari pot avea mîngăierea, că au mulțumit pe deplin publicul.

Mult haz a produs dl Aurel Ionuț, inv. în Mușca prin predarea lui Herșcu Boccegiul.

Corul tinerimii din Buciumșasa, înființat nu de mult, ne-a delectat apoi prin cîteva cîntări între cari: „Preste codrii cei verzi” cîntată tare frumos. Acești tineri au făcut progrese prea frumoase în timp scurt.

Petrecerea ce a urmat apoi, precum am zis, a fost așa că și bătrînii, cari de mult s'au răcit față de joc, s'au aprins la tălpi și s'au învîrtit în frumoasa „Țarină”, care aici să joacă mai original.

Trîziu ne am despărțit cu dorul de a ne vedea la Paști! Preocupam am înțele rezultatul material încă a fost frumos, în favorul fondului corului. *Unic.*

NOUTĂȚI

Sporul racului. O statistică oficială scoate la iveală, că în anul trecut 1905, numărul locuitorilor în Austria au crescut cu 300.000 suflete iar în Ungaria au scăzut cu 100.000

Nu-i mirare. La noi oamenii dela frîne, dela conducerea țării, n'au alt gînd decît nebulina maghiarizării, sunt risipitori și ușuratici, iar de soartea bietului popor n'au nici o milă, nici o grijă. De aceea vedem că poporul părăsește acum zi de zi tot mai tare această țară, fără nici o părere de rău. Azi Ungaria stă în fruntea tuturor statelor din Europa în privința cum o părăsesc de tare locuitorii.

Faptă mareată. S'a scris că Institutul de credit „Auraria” din Abrud a votat în adunarea sa generală, suma de 20.000 coroane Reuniunii femeilor române din Abrud, Abrud-sat și jur, pentru edificarea școlii de fetițe, ce o susține în Abrud acea harnică reuniune.

Școala din vorbă e înființată de mai mulți ani, dar să susține cu mari jertfe din partea reuniunii și acum e silită de guvern să ridice un edificiu

zînd ușor mîna Cristinei — și cîntînd în ochii ei:

„Mă duc și eu... mă așteaptă... trebuie să începem odată...”

„Stai! — zise Cristina rugător, în timpul acesta preoteasa iar să îndreptă spre pat și mișcă pe părintele cu mai multă putere:

„Te așteaptă la biserică, părinte?”

„Trebuie să mă duc — zise pădurarul domol, dar' cu o hotărîre nestrămutată. Apoi Cristina simți că brațul lui o cuprinde ușor de mijloc:

„Trebuie să mă duc!...”

„Tudore! — striga ea cu ochii plini de lacrimi — nu mă lăsa!”

El o apropie. Ochii lui căutau aproape; erau adînci și plini de foc.

„Sărut-o — zise preoteasa dela spate — că trebuie să punem altă urzeală pe războiu și să puse pe un rîs șiret și ascuns.

Cristina era acum buimăcită: Să simți strinsă în brațe, își simți buzele atinse — apoi nedeșlușit, ca printr'o pînză subțire, văzută iarăși ochii lui în față; să tot trăga din brațele ei, iar în ochi, în căutătura lui, printr'un zîmbet trist, par'că zicea: trebuie să mă duc...

Cristina îl strîngea tot mai tare și țipa cu desnădejde: „Tudore!” Ceva ca un cuvînt umed și răcoros trecu în același timp pe fruntea ei.

Strînsese cu putere plapoma pe piept și — să pomeni plîngînd.

Mamă-să, cu o luminare, sta lîngă pat și-i ținea un servet ud pe frunte: „Ce ai visat, Cristino? De ce țipi! — dar' ea încă nu putea înțelege bine, ce e în jurul ei și tot par'că mai auzia... bătăi ușoare în ușa...”

(„Viața Lit.”) *Romulus Cioflec.*

școlar nou. La aceasta aleargă banca cu uobilul ei ajutor. Laudă ei!

Mort desgropat! O întimplare tare rară a avut loc zilele astea în Pesta. Nainte cu vre-o lună, tribunalul militar judecase pe ofițerul (Lieutenant) Henric Ehrhardt la degradare pentru ceva treburi de „onoare”. Ofițerul a recurat osînda, apoi a mers acasă și s'a împușcat. Comandantul de corp a dat poruncă să fie degradat și îngropat ca soldat de rînd. Așa au făcut. Un ofițer cu martorii de lipsă au mers și au tăiat nenorocitului om stelele de aur, chiar fiind el în sicriu. Și l'au îngropat ca pe un soldat de rînd.

Dar' Ehrhardt era cetățean austriac, și în dieta din Viena s'a ridicat un deputat și a dovedit, că nime n'a fost în drept să-l degradeze, că judecata era sub apelație și pînă nu venea de acolv, el rămînea ofițer. S'a făcut larmă, chiar scandal din lucrul acesta. Ministrul de războiu a poruncit celor din Pesta, să desgroape numai decît pe ofițer și să-l îngroape de nou cu parada ce să cade unui ofițer!

Și au fost siliți să facă așa. Mercuri în săptămîna asta l'au îngropat de nou, eșind intru onoarea lui o companie de infanterie, toți ofițerii o muzica militară, și l'au îngropat iară, cu toate onorurile ce să cad unui ofițer! Lumea să nita crucindu-să de minunea asta!

Un deputat cumițit.

Deputatul pe urmă ales la Dobra, Lazar Láslo, a trimis alegătorilor din cerc un fel de dare de samă despre marea lui ispravă în dietă, de cînd l'a trimis cercul acolo.

El îndrugă cite toate, vorbe goale, pe alocurea fraze sârbede patriotice, pigulite de pe ici-colea de prin foi pe unde le-a cetit, — că nou și din capul lui, nu să găsește nimic în ce speră.

Dar' un lucru tare îl dorește și Lazar: să samene în Români ură față de Viena și de Austria, ca cu atît mai ușor să-i îngrădească pe drăguții politiciști unguri.

Și ca să le trezască ura, să întoarcă chiar în trecutul neamului nostru, zicînd că doar' Austria totdeauna s'a jucat cu popoarele din Ungaria ca cu niște păpuși de șac. Așa au pățit'o Românii de repește-ori.

Pe Horia, zice dl Lazar, l'au îndemnat Austriei la revoluție, apoi l'au zdrobit în roată. Dar' uită d-sa să ne spună, că capul lui Horia ori mai drept zis picioarele lui, pentru că-l dusese la Împărat, — nemeșii unguri le-au cerut cu atîta stăruință și le-au tăiat de vii în crunta roată! Și uită și aceea, că sîngele scump alui Horia, Împăratul tot l'a răsplătit prin o ușurare cît de cît în soartea iobăgimii, dînd drept iobăgiului a să muta dela un domn la altul, că pîn' aci era legat ca cînele de gardul domnului și de cuteza să fugă dela el, îl pușca ca pe un cîne, fără a fi răspunzător cuiva pentru asta!

Zice mai incolo, dl fost deputat, că: „Cu făgăduințe au dus în rătăcire și pe idealistul Iancu, care a înnebunit în suferințele sale, cînd s'a deșteptat la cunoștință că poporul român e nebulul Neamțului și el al poporului român.”

Și prin asta dl Lazar vrea să zică: Nu mai fi poporul român, nebulul Neamțului, ci de aci încolo fi — al Ungurului!

Dar' poporul român va fi mult mai cuminte decît să nu înțeleagă scrisese d-lui Lázár, și să nu știe că n'a fost el și bărbății săi așa „nebuli” în trecut, precum vreau contrarii nostri să-i facă, și mai ales azi nu mai e așa de prost, ca să meargă buzna acolo unde Lázár și d'al de el, ar vrea să îl împingă pe Român.

Cuminte e încheierea din scrisoarea lui Lazar. El zice:

„După acestea repetez mulțămita mea pentru încrederea pusă în persoana mea și strig un rămas bun pentru vece la deputație, căci mă întorc cătră chemarea mea, cătră plug, cu care cu ambiție nefestată (?) și cu încredere pot servi națiunii mele...”

Bine făceai de vorbeai așa din capul locului. Atunci mi-să pare că nici pe moșioara dtale n'ar apăsa azi așa de greu întabulațiile, și nici n'ai fi văzut ce puțin te-au crescat domni din dietă, care nici n'au luat știre că ai ajuns și matale pe acolo...

Pentru „Masa studenților” dela gimnaziul român din Brad au intrat următoarele dăruiri marinimoase: dela „Crișana”, societate de economi în Brad cor. 100—; „Grănițerul”, Dobra cor. 30—; „Cordiana”, societate de econ. și credit în Fofeldea cor. 10—; „Zarandeană”, soc. de econ. și credit în Băița cor. 20—; „Detunata”, soc. de econ. și credit în Bucium cor. 30—; „Oravițana”, soc. de econ. și credit în Oravița cor. 10—; Apoi în loc de gratulări de Anul-Nou: Dr. C. Moldovan, medic, Băița cor. 10—; Vasile Boneu, profesor, Brad cor. 2—; Victor Damian, Zlatna cor. 2—; Ioan Ghișă, oficial, pentru aniversarea de 25 ani cor. 5—. Dela Marta Popa, pentru corul gimnazial la înmormîntare cor. 20—. Marinimoșii binefăcători primească profundă mulțămită! Brad, 28 Februarie 1906. Direcțiunea gimnazială.

N'o lasă să moară. În Budapesta o fată ca de 20 de ani, Eliza Mehl, cusutoreașă, sătulă de viața asta care ei îi aducea numai lacrimi și groază de ziua de mîne, a sărit de pe podul drumului de fer, în valurile Dunării, fiind sigură că prin asta și-a aflat mormîntul în valurile de ape. Niște pescari din apropiere însă, văzîndu-o, au fugit cu luntrițele după ea și au scos'o încă înainte de a să fi înecat! A fost dusă la spital, unde să plîngea de răutatea oamenilor, că și dela moarte au împedecat'o, iar să trăiască tot ei n'o lasă.

Manifestul deputaților — desconsiderat? Foile maghiare scot la iveală cu vîdită bucurie, că Cuvîntul adresat de clubul dietal al naționalităților, a fost trecut total sub tăcere de cătră cea mai mare și veche foaie națională a Slovacilor „Narodni Noviny”. Ci-că nici notă n'a voit să iee despre el.

Intre Passau și Fürstenfeld s'a răsturnat un tren de persoane de pe o înălțime mare de umplătură. Nenocirea a fost provocată prin o alunecare de pămînt de sub șine. Cinci oameni au fost omorîți cu resturnarea trenului și foarte mulți răniți.

Advocatul ungar Dr. Eötvös Bálint a fost osîndit la 3 ani robie, pentru că a mîncat vre-o 80 mii cor. a unei femei, a cărei proces îl purta și căpătase în păstrarea lui banii ei.

Mari ninsori în Germania. Din Berlin să telegrafase Luni, că în acea zi au căzut peste toată Germania așa o zăpădă groasă, cu furtuni, că a oprit chiar circulația trenurilor!

În Krasovia s'a dat de urmele unei bande întregi de mișei, cari cu șmecherii afurisiți, scăpau la tineri dela miliție. Iși vor lua grea răsplată.

Un preparat foarte fin al farmacisticei moderne să poate găsi și în apotecele Ungariei: e Emulziunea lui Scott, pregătită din oleu de știucă, cu adaus de var și natrihipofosfit. La toate boalele, la cari pînă acum era propus oleul de pește, să folosește mult mai cu efect Emulziunea lui Scott, ușoară de mistuit și fără gust rău după aceea.

Logodnă. Irina Popovici din Oradea mare și Emil P. Grozda din Șimand, logodiți.

Durerosul sfîrșit al unei familii. În Oradea mare a murit de curînd profesorul de drept Hugo Solcsani. Moartea lui a întristat așa de mult pe fiica sa Olga, că a beut niște leacuri otrăvicioase, ca să moară și ea. A doua zi au și cuminecat'o nefiind nădejde de a mai scăpa. Întimplarea a trezit mila tuturor cîți cunoșteau familia, căci Olga era văduvă tînră abia de 22 ani. Trăise cu bărbatul său abia 2 săptămîni și el a murit. Acum era de nou încredințată cu un ofițiant dela postă, dar' moartea tatălui a atîns'o atît de pureros, că și-a pus însași capăt vieții.

Tulburările din București.

Tulburările din capitala română, despre cari scriem în articolul „Pentru limba rom.”, fac încă răsunet și zgomot în țară. Cele mai nouă știri spun că:

Profesorul univ. Iorga a fost pus de procuratură sub acușă pentru vorbirile sale de năinate demonstrațiilor, prin care a atîțat tinerimea și a împins'o oare-cum, în tulburările sîngerose. El a fost a doua zi chemat și ascultat de procuror.

Studenții universitari s'au pus în grevă și nu voesc să mai cerceteze universitatea pînă nu vor fi pedepsit pe șeful poliției și pe directorul teatrului național.

Teatrul Național e deocamdată închis. Directorul a spus că nu să mai pot da reprezentații în el, că-i tot plin de pete de sînge pe pîreți și pe jos, — (căci în el au fost duși din stradă cei căzuți răniți și plini de sînge; devenise mare spital în sara bătăii.

Poliția după-ce i-a ascultat, a slobozit pe cei arestați în vremea încăerării, dar' pe 33 de inși îi ține și acum închiși.

Studenții vreau să trimită o deputație la Regele Carol în Lugano unde să află pentru a-și vedea de sănătate, să se plîngă la El asupra barbariei ce s'a făcut cu ei.

Saraceni furioși. Doi Negri din prejurul New-Yorcului au omorît pe o femeie albă din neamul Saracenilor lor. Negri au fost osîndiți la moarte prin ștreang. Cînd i-au dus la spînzurătoare în curtea tribunalului din New-York, mulțime multă s'a grămădit înaintea tribunalului. Și cum, cum nu, mulțimea a răzbit și a bugheit de-odată n' lăuntru. Cei doi negri erau spînzurați, dar' nu să stînsese încă din ei cea din urmă răsufare. Mulțimea iute s'a aruncat pe ei și hai să-i dărăburească macar morți, dacă vii nu i-a putut apuca! I-au tras jos, i-au trîrit și dripit jos, au rupt hainele de pe ei și i-ar fi rupt tot darabe, de nu întrevenea patrula militară să-i descaere! Atît îi infuriasă cutezanța Negrilor de-a să fi atins de femeia lor albă și a o fi omorît!

Loc de edificat

e de vînzare în Orăștie, strada Majerii de jos, front de vre-o 34 metri, — viz-à-viz de vila mai mare a dlui Melitska.

Informațiuni mai de-aproape să dau la casa Nr. 8 din Piața mare și la admin. foii. 1-2

Fondul Dr. Ios. Hodoș.

— Dare de seamă. —

La petrecerea arangiată de cătră corpul profesoral dela gimnaziul rom. din Brad în 29 Ianuarie st. v., în favorul fondului „Dr. Iosif Hodoșiu”, a cărui scop e:

„A da ajutor profesorilor dela acest institut, cari vor tipări vre-un manual, vre-o carte bună pentru instrucțiune, vre-o scriere de valoare literară, vre-o prelegere publică ori disertațiune vrednică de-a fi publicată în anuarul institutului nostru; a da ajutor profesorilor, cari vor face excursiuni științifice cu scopul de a înălța nivelul învățămîntului dela institutul nostru” — au încurs următoarele sume:

1. Participanți: Dr. I. Papp, adv. în Brad 20 cor.; Dr. P. Opreș, direc-

tor gimnazial în Brad, A. Roman, preot în Luncoiul de sus, P. Rimbaș, preot în Brad și A. Draia, cassar din Criștior, cîte 10 cor.; I. Cutean, comerciant în Brad 7 cor.; I. Maghier, preot în Satu-rău, D. Maniu, hotelier în Brad, Dr. A. Török, medic în Criștior, N. Rimbus, macelar în Brad cîte 6 cor.; I. German, învățator în Brad, I. Săbău, hotelier în Brad, P. Bolcu, privatier în Brad, I. Felea, preot în Valeabrad, L. Molnár, forestier în Brad, Dr. I. Radu, prof. în Brad, C. Costin, prof. pensionat în Brad, S. Albu, prof. în Brad, I. Stanciu, comerciant în Brad, I. Cosma, preot în Crăciunești, N. Pop, preot în Ormindea, I. Zerna, timar în Brad, P. Lazar, învățator în Brad, T. Oțel, maestru în Brad, I. Marcoviciu, arendator în Brad, I. Împărat, macelar în Brad, A. Bogdan, preot în Țărățel, cîte 5 cor.; T. Suci, profesor în Brad, F. Menking, director de mine în Brad, V. Vraciu, comptabil în Dobra, S. Glava, învățator în Luncoiul de jos, Dr. I. Baumgarten, avocat în Brad, Dra M. Cristea, inv în Gura-Barza și A. David, comerciant în Brad, cîte 4 cor.; N. Perian, cand. preot în Seliște, P. Măteș, învățator în Valea-Brad, T. Luag, inv. în Țărățel, cîte 3 cor.; D. Ganea, cand. preot în Ciuci, I. Popa, cand. preot în Hărtigani, I. Mateiu, cand. preot în Sdrapți, V. Boneu, prof. în Brad, G. Jiula, învățator în Brad, I. Giurgiu, stud. din Brad, B. Belle, vice-notar în Luncoiul de jos, D. Toda, timar în Criștior și I. Gișa oficial de bancă, cîte 2 cor.

2. Au contribuit însă fără de a participa: S. Damian, avocat în Brașov, Dr. A. Mocsonyi, mare proprietar în Birchiș, C. Cotișel, preot în Certej, cîte 20 cor.; Dr. Z. Chirtop, adv. în Cămpeni, Dr. A. Novac, adv. în Biserica albă, M. Rîșcuța, sublocotenent în reg. inf. Nr. 33, Arad, Dr. N. Oncu direct. de bancă în Arad, A. Boiu, servitor de bancă în Hațeg, I. Papp, oficiant de mine în Criștior și Dna Lețiția Hodoș măr. Dr. Oncu, cîte 10 cor., G. Fleșeriu, căpitan în reg. inf. nr. 51 în Salzburg 8 cor.; V. Damian, protopop în Brad, N. Bedea, vice-notar în Mihaileni, cîte 6 cor.; P. Călcunariu, avocat în Orșova, Dr. T. Bogdan, medic Ybbs a/D., S. de Herbay, maior în Saraievo, D. Radivoeviciu, comerciant în Bozoviciu, I. Kovordani, ingineri în B. Visegrad, Dr. G. Wilt, inspector de școale în Nyiregyháza, A. Damian, comptabil în Brad, L. Pârva, proprietar în Brad, Florea Lina, proprietar în Brad, G. Nagy, apotecar în Brad, L. Perian, propr. în Băița, S. Cutean, locotent în reg. inf. nr. 51 Viena, S. Suda, propr. în Păncota, A. Saviciu, cassar în Li-

pova, L. Oncu, proprietar în Lunca, V. Popoviciu, preot în Békés-Csaba, Dr. T. Tisu, medic cercual în Brad, O. Săbău, preot în Bozes și P. Bota, notar în Buceș, cîte 5 cor.; M. Stoia, învățator în Brad, E. Joidea, învățator în Hălmagiu, cîte 4 cor.; S. Bagoly, propr. în Brad, S. Stănilă, preot. în Ribița, cîte 3 cor.; N. Fireșan, preot militar în Brașov, R. Perian, cand. de preot în Berliște, I. Fugătă, preot în Luncoiul de jos, I. Jurca, preot în Cebea, Dr. A. Biriescu, avocat în Panciova, Dr. P. Ponța, avocat în Panciova, I. Candrea, vice-notar de tribunal în Panciova, G. Drăgan, preot în Băița, P. Rusu învățator în Cebea, V. Florea, cancelist în Cebea, I. Indreiu, cand. preot în Cebea, I. Sirca, proprietar în Hălmagiu, Dr. E. R. Roșca, dir. semin. în Sibiu, I. Șorțan, preot în Rusești, I. Cămpian, preot în Stănița de sus, I. Căstea, preot în Vaca I. Rusu, preot în Criștior, S. Morcan, preot în Gârda de jos, cîte 2 cor.; A. Țințariu din Panciova, I. Penția din Panciova, G. Zaria din Panciova, și T. Petrișor din Panciova, cîte 1 cor.

A încurs la cassă suma de 530 cor., din care s'a spesat 111.28 cor., rezultă un venit curat de 418.72 cor. Primească marinimoșii contribuenți sincerile noastre mulțămite, pentru obolul adus pe altarul culturii române:

Brad, 28 Faur 1906.

Direcțiunea gimnazială.

ANUNȚ.

Am onoare a aduce la cunoștința on. public, că am deschis în piața de aici o filială pentru confecționare de

pălării de dame și de copii,

corăspunzătoare timpului și gustului de azi. Filiala să află deocamdată în curtea Hotelului Central.

Țin totdeauna în depozit, mare alegere de **modele pariziene și pălării pentru copii,** cum și **pălării de dolie.**

Rog onoratul public de dame să mă onoreze cu cercetările și cu încrederea lor, asigurându-le că le voi satisface pe deplin atît ce privește **prețul cît și marfa.**

Cu stimă

CHARLOTA HEZFELDER,

1-4 modistă de pălării cu prăvăl. principală în A.-Iulia.

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

Situațiunea sumară.

1905 5 Martie	1906 25 Febr.	1906 4 Martie
ACTIV		
66,080.515	106,287.769	106,104.276
3,820.261	1,286.094	1,376.098
40,540.633	60,516.492	59,347.412
13,131.155	24,633.033	23,842.199
11,999.940	11,999.924	11,999.924
14,731.258	14,983.507	14,983.507
1,704.546	2,914.292	2,914.292
5,638.889	5,768.067	5,768.153
569.797	601.590	601.598
321.818	335.093	347.534
82,300.960	85,099.585	84,138.465
17,627.470	6,869.585	2,814.257
16,228.540	26,749.527	32,283.449
274,697.782	348,044.488	346,521.164
PASIV		
12,000.000	12,000.000	12,000.000
19,546.217	21,034.186	21,034.186
2,923.784	3,105.044	3,105.044
157,546.680	226,385.960	225,773.240
380.141	419.715	470.229
82,300.960	85,099.53	84,138.465
274,697.782	348,044.488	346,521.164

CANCELARIA ARHITECTULUI ROMÂN:

IOAN NIȚA.

Arad, József fõherceg-ut 1 sz. (lângă „Victoria“).

Pregetește planuri și specificări de spese pentru edificii publice și private, primește lucrări în sfera arhitecturii mai înalte, cenzurări, colaudări. Ca specialist în ritul nostru oriental, edifică și restaurează biserici în mod artistic, din care cauză îl recomandăm îndeosebi dlor parochi. Trimite planuri, schițe, specificări și servește în lucrări arhitectorice cu deslușiri gratuite

Înainte de întrebuintare.

După întrebuintare.

Conținutul medicamentelor de mai jos sunt folosite de cel mai renumiți profesori și mediei și sunt recunoscute de cele mai buna.

Demeter soluț. kalisulfoguajacol,

contra tusei, răgușelii, durerii de piept, ofitei, tusei măgărești, catarului, astmei, greutății de respirat, lungărei și tusei săci. **Vindecăt sigur și repede.** **Prețul 2 cor.**

Capșic unsoare. Contra durerii de oase, podagrai, reumatismului, recelilor, durerilor de cap, dinți și nervi, precum și scrîntiturilor. Cele mai bătrîne boale le vindecă. **Prețul 2 cor.**

Centarin. Contra morburilor de stomach, precum lipsa de apetit, miștirea rea, catharul, și aprinderea de stomach, greața și vomarea, șgirciurile cele mai grele. Leac sigur. Folosește și la curățirea singelui. **Prețul 2 cor.**

Kaljodarsaparil. Mijloc excelent pentru curățirea singelui la sifilis, morburile tineretelor. **1 sticlă 2 cor.**

Laxbonbons. Inchiderea scaunului a cauza diferitelor morburii, precum palpitarea de inimă, ameteii, dureri de cap și altele. Deci cine suferă de inchiderea scaunului numai dect să comandez **Laxbonbons**, zaharele purgative, plăcute și dulci la luat. **Prețul 80 fileri.**

Cornel Demeter, apotecar în **Orăștie,** (Szászváros), apoteca Vlad, (lîngă collegium).

Aviz.

Am onoare a aduce la cunoștința on. public, că făcînd o călătorie artistică dela Pesta prin țară, m'am stabilit în acest oraș și am arangiat un

șalon de pictură

în care gătesc după natură ori după fotografie, **tablouri de mărime naturală** în oleu, pe pânză, dela mărimea bustului pîn' la cea naturală. Execuție fidelă, pe lîngă garanță.

Primeșc ori-ce lucrări din această branșă, **icoane de altar și icoane sfinte;** repararea de icoane vechi; la comandă **peisage și chipuri de pe natură.**

Cea mai frumoasă și mai prețioasă relicvie familiară, cea mai plăcută surprindere familiară, este: a eterniza după fotografie chipul morților, — ceea-ce promit a pregăti în modul cel mai fidel după explicarea cum îi era culoarea, părul, fața, și în cel mai scurt timp.

Atelier: Strada apei 22 (casa J. Jurcovici.)

Domni și dame ce să interesează de această artă sunt oricînd binevăzuți.

Cu stimă

Carol Vasadi Kalicza. pictor academic.

Caut cărbuni

din lemne de fag în ori-ce

cantitate.

Oferte la

Carl Gross în Orăștie.

POEZII

Cumpărați: **POEZII** de **Victor Bontescu** un volum elegant și bine apreciat, franco cu -- **Cor. 1.60.**

Un băiat din casă bună, ab-solvent de unele clase gimnaziale, — să primește ca

învățacel

în atelierul de tîmplar (măsar) a lui

G. R. Brassai

m. tîmplar în Orăștie

Ad. Nr. 514—1906.

Edict de licitație.

Pentru edificarea bisericii gr-cat. din Zsily-Vulkán, comitatul Hunedoarei să scrie prin această licitație minuendă cu termenul de **5 Aprile st. n. 1906,** oarele 8 antemeridiane, în cancelaria oficiului parochial gr-cat. din Jiu-Coroșteni.

Proiectul de spese 24070 cor. 63 fl. Vadiu 10%.

Condițiunile de contract, planul și devizul de spese ori-care reflectant în cauză le poate vedea și ceti în cancelaria oficiului parochial în orele antemeridiane pînă la ziua de licitație.

Să observă:

1. Că curatorul bisericesc își rezervă dreptul de a o da întru întreprindere aceluia dintre concurenți, căruia îi mai convine, fără a-și motiva purcederea față de ceilalți.

2. Licitația respective contractul pentru întreprinzător va intra în valoare de drept îndată după iscălire, iar' pentru comuna bisericescă, numai după aprobarea ordinariatului Eppesc de Lugoj.

Jiu-Coroșteni, la 10 Februarie st. n. 1906.

Pentru curatorul bisericesc gr-cat.

Ioan Pataky,

paroch gr-cat. și presidential curatoratului.

2-3

Execută lucrări cu cele mai moderate prețuri

Depozit de hârtie și tipărituri pentru avocați. ☒

„Tipografia Nouă“
în Orăștie — Szászváros.

provăzută cu cele mai nouă mașini și cu cele mai moderne caractere de litere, să recomandă on. public, pentru executarea **promptă și cu acurateță** a următoarelor tipărituri: Bilete de vizită, bilete

de adrese, Anunțuri de logodne, Ordine de dans. **Tipărituri comerciale și oficioase,** de tot soiul, în colorii sau cu tipar negru. ☒☒☒ Libele de depuneri, Obligațiuni, Acții. ☒☒☒☒☒ Opuri și ziare.